

Nižji ko pridejo, sčasoma na to vižo špargeljnovne sadike po vsako letnim močnim gnojenju, toliko bolj so obvarovane vsakega poškodovanja, in toliko manj škode terpe, ako ravno se zraven špargeljna tudi drugi sadeži pridelujejo. Dobro je zavolj tega, vunder ne ravno potrebno, ako se zraven gnojenja gréde vsako leto tudi nekoliko z nasipanjem pëska povikšujejo.

Tako napravljene špargeljnovne njive, ki zraven lepiga špargeljna tudi druge pridelke donasajo, se znajo lih tako dolgo dobre ohraniti, kakor po stari šegi obdelovani špargelj, ako ga kakošna posebna nesreča, miši ali podgane ne poškodujejo. —

Najdejo se špargeljnovne sadike (flance), ktere do kresa (po kresu se ne smé špargelj več rezati), 1 ali clo 2 funta nar lepšiga špargeljna dajo. Sploh se scer ne more takošen obilen pridelk pričakovati, ker se pridelk tudi po lastnosti vremena in kraja ravna. Na vsako vižo je pa po tem obdelovanju vse, kar špargelj verže, čist dohodik, in vertnarju več dobička verže, kakor vsakoršna druga zelenjad.

Skrivnosti te koristne špargeljnovne reje obstojé tedaj zlasti v spolnitvi sledečih trojnih reči:

- 1) da pride špargelj dovelj globoko v zemljo, namreč sčasoma in polagama 1 čevlj globoko;
- 2) da se špargelj pri okopovanju gredá, in kadar se pervikrat reže, ko je 1 palec debel, kar je nar bolj moč, poškodovanja varje;
- 3) da se špargeljnova njiva vsako leto dobro gnoji, zraven tega pa z drugo pripravno zelenjavo ali sočivjem, kteriga korenine pa ne smejo tako globoko v zemljo seči kakor špargeljnovne, obséje ali obsadí, in takó vsako leto zraven pridelk dalje.

Nova postava

za nastánjenje vojakov.

Za nastánjenje vojakov — ali kakor ponemčano pravimo: za vkvartiranje soldatov — je prišla, kakor smo že zadnjič rekli — nova postava na dan, iz ktere naznanimo nektare važniši paragrafe.

§. 1. pravi, da razdelitev armade po mnogoverstnih deželah cesarstva zaukaže cesar, kot nar višji armade zapovednik. Vojaškim oblastim pa gré v zastopnosti z deželnimi oskerbivnimi gosposkami *) določiti, kako se imajo vojaki po vsaki deželi in po posamesnih ostajah (štacionih) nastaniti ali vkvartirati.

§. 2. Vodstvo nastanjenja gré deželnim oskerbivnim gosposkam, ki imajo vse v to spadajoče naukaze dajati, in, ako bi treba bilo, njih spolnitev tudi s silo primorati; tudi imajo nad županijami čuti, da one svoje dolžnosti v tem spolnujejo. O pritožbah razsodijo one po predpisani poti. Ako je pritožba zoper vojake, imajo one to vojaškim oblastim naznaniti, in ako so te pritožbe veljavne, pomoči ondi iskati.

§. 3. Nastánjenje je dvojno: ali je dalje časa terpeče, ali pa je le memo gredé. Dalje terpeče se tisto imenuje, ktero se nar manj za ene kvatre naprej terja, — vsako drugo se imenuje memo gredé.

§. 4. Za memo gredoče vkvartiranje se imajo ceste, po kterih vojaki marširajo, opoldanske in nočne ostaje (štacioni), in za vsako téh ostaj potrebni okraji za vkvartiranje, eni za navadne, drugi za nenavadne ali izredne potrebe določiti.

§. 5. Veči okraj nastaniš se ima pri vkvartiranju le takrat izbrati, ako v manjšim okraju ni dovelj pro-

stora, in ako je manjši okraj po pogostim vkvartiranju že preveč nadleževan bil.

§. 6. Po tem pravilu se je tudi pri tistih nastaniših ravnati, ki zunej navadne ceste ležé in se za vkvartiranje vpotrebujejo.

§. 7. Županije eniga za vkvartiranje določeniga okraja, kakor tudi posamesni kraji ene županije se imajo med sabo primerno verstiti. — Pritožbe v tem razsodijo deželne oskerbivne gosposke.

§. 8. Vsaka županija ima po naukazih te postave skerbeti za vojakam potrebne staniša in kar scer družiga k temu sliši.

§. 9. Če se zamorejo vsi popotni vojaki ali le nekteri izmed njih v kosarne ali kako drugo primerno cesarsko poslopje nastaniti, se ne morejo od županij kakošne druge staniša terjati.

§. 10. Za vkvartiranja armad se imajo sosebno taki kraji izvoliti, kjer so kosarne ali kosarne namestajoče pohištva.

§. 11. Županijam je pripušeno, za staniša vojakov in kónj posebne poslopja določiti, in v ta namen kosarne in štale zidati ali take poslopja v najem vzeti. Tudi zna vsak drug v zastopnosti s županijo kosarne ali vojaške pohištva napraviti in jih za vkvartiranje vojakov v najem dajati.

§. 12. Pri dalje terpečim vkvartiranju je županii na voljo dano: ali hoče svojo kosarno s potrebno hišno napravo (Einrichtung) previditi ali ne, in za njeno ohranitev, snaženje, kakor tudi za kurjavo in svečavo skerbeti ali ne. Če ona tega noče, se ima z vojaškim oskerbništvam v tem pismeno pogoditi (kontrakt narediti).

§. 14. Vojak se zavolj staniša in zavolj tega, česar je zraven potreba, nima nikdar na hišniga gospodarja obrniti, ampak na župana. — Županija ima nalogo, staniša izbrati in jih vojakam naznaniti.

§. 15. Vojak je dolžán, v tisto staniše iti, ki ga mu županija določi, ako je po naukazu te postave napravljeno.

§. 16. Župan pa je dolžán zastran staniša, če po njegovih mislih vojak tudi preveč terja, vse storiti, kar vojaški poveljnik zapové. Županija se zna po tem pri kantonskim poglavarju zoper tako terjanje pritožiti.

§. 17. Županija mora v svoji okolici vse poskerbeti, kar je zastran staniš za vkvartiranja vojakov predpisano.

§. 18. Da zamore to dostojno storiti, se ji mora vselej prihod vojakov poprej ob pravim času na znanje dati. (Konec sledí.)

Izpisanje deželne naklade

na Krajskim na vse naravne davke za žandar-marijo, za zdravstvo in delavšnico za leto 1851.

V 24. delu letašnjiga deželniga zakonika je razglas c. k. deželniga poglavarstva, po kterim znesó za gori imenovane stroške deželne naklade na vse naravne davke (directe Steuern) krajske dežele za leto 1851 62362 gold. in 8 kraje.

Ker pa naravni davki krajske kronovine in sicer

1) gruntni davk s tretjino vred	719839	gold.	55 ¹ / ₄	kr.
2) hišninski davk „ „ „	49606	„	30	„
3) hišni klasni davk s „ „ „	75075	„	6 ³ / ₄	„
4) pridobnina (Erwerbsteuer)	47040	„	15	„
5) dohodnina po doslejšnim znesku	26444	„	26	„
skupaj tedaj	918006	„	12 ¹ / ₂	„

znese, je za vgotovljenje gori imenovane skupne potrebnosti treba, 4 kraje. na vsak gold. teh naravnih davkov naložiti.

*) Vikši oskerbivna gosposka vsake dežele je c. k. deželno poglavarstvo (Statthalterei); nižji oskerbivne gosposke so kantonske poglavarstva (Bezirkshauptmannschaften).

Davknim vradijam je naukazano, brez odloga to nalogo na imenovanih pet davkov s 4 krajc. na vsak goldinar davka razdeliti in jih koj v 2 obrokih (brištih), toraj vsaki pot 2 krajc. poberati.

Od **podzemeljskih jam na Gorenskim.**

Jame gorenske, ktere že davno skrivavcam za gnjezdo prostote služijo, zaslužijo našo pazljivost. Treba je, da se razumno brez praznih sanjarij razloži stvarjenje takih jam, da se pové, kaj se v njih najde in tako priprostimu ljudstvu odženejo prazne vére; da se nevedomost, največi sovražnica naroda, odstrani in to namreč v narodskim listu, kateri mora pogled naroda na vsaki ukaz prirode (nature) obračati, ga mu razjasniti, in po znanosti v svoji domači mu pogled v tujino polajšati.

Na herbtu Jelovice in Mežakle se najdejo podzemeljske jame in iz narodskih povest tudi skrivni produhi. Kako so se jame stvorile? Ni k razumljenju tega treba več kot znanosti kuharce. Kuharca vé, da vsaktera voda ni dobra za kuho in sicer zavolj tega, ker se pri urenju (varjenju) kamnena skorja na sočivju in tudi na loncu naredi. Kar se tukaj v malim godí, se godí v prirodi (naturi) v veliki meri, ravno tako pri stvarjenju takih jam. V vodi, ktero kuharce terdo vodo imenujejo, je apenena sol, namreč dvojeogelno-kislo apno (sauerer kohlelsaurer Kalk), raztopljen. Pri urenju se en del ogelca odpuši in ostane ogelno-kislo apno, (kohlelsaurer Kalk), kateri se sterdi na sočivju in loncu (ponvini kamen, Kesselstein). V apenitih utvoru teh krajev se voda poserkuje in po poserkovanju in sisanju v zemlji dobí ogelc, da postane kisava ali kislina, take lastnosti, da apnenik razteče. Kadar pride taka voda na svetlo in kapati počne, se en del ogelca lahko izgubi in jedno ogelnokislo apno se uterduje v kapnike, krapele, djare, kraste. Da kislava voda pri Kamni Gorici je nasledek takih promén, je gotovo. V kakošni zvezi da stoji, bi se razsodilo iz kemijske preiskave. Razun mnogih ličnih jam nadvišuje jama na Jelovci nad kapljenkam in za Babjim Zobam, staridavni slavenški boginji zemlje: „Velka Baba“ posvečeni skali. Jama, ktero narod imenuje „svetla jama“ je dolga okol 900 čevljev, visoka 120, široka do 60 čevljev. V jami se dobijo najrazličniši kapniki in krapeli (Stalactit, Stalagmit) mnoge sostave, vlaknite (faserig), kolčkovite (stengelicht), okolkovite (concentrisch), cevkovite (pfeifenrohrartig) i. t. d. Razun kapnikov se najde raznotrovni derak (Tuff). Taki apnenka hrustali (Kry-stall) se dobijo in namreč hrustalevač šestečne sostave (Rhomboeder) in drugi dosti progledni, kateri zavolj lomljenja žarkov dvojni predmet dokazuje (Doppel-spath).

Od živčih (žival) ni sledú. Zna biti, da bi polomljene kapnike kdo za živčne kosti imel.

Na herbtu Mažakle je snežna jama, ktera je okoli 240 čevljev dolga, do 40 čevljev visoka, 30 široka. V nji razun kapnikov, derakov skorjovitih je premnogo.

K temu utvoru spada tudi oskorjeni mah (okamnjeni mah Moosincrústat) in lahkovec (lahki kamen, Kalktuff), v katerim so različne bilja oskorjene.

Ali tudi za krasočutje dajo svetle jame uzore. Staviteljstvo, ktero ima svoje uzore na drevesih, postavim, lipe slavenske, jele nemške, vaje gerške (palme) i. t. d. dobi tukaj uzor kamenitni, hrustaloviti na slopih, slopodah (Säulenreihe) in njih podstatah (Piedestal) in glavenih (Capital), kladih (Gebälke), tramnih (Friess) krasnih.

Koliko bi si iz poznanja zemlje narod sam koristil!

kako bi se okrasil! Poljodelstvo, borštinarstvo, rudarstvo, umetništvo i. t. d. bi se nad zakladi znanosti zemlje veselo vzdigovalo. Vitesl. Radonievich.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Volovskega se piše 16. t. m. v „Narodne novine“: Dopustite, da se tudi naš glas v vaših novinah čuje. Ako nas slaba pamet ne slepi, naš milostljivi car nam obeta, da bodo zanaprej naši poglavarji z nami po naše govorili, po naše sodili in po naše nam zapovedi dajali. Zato, če se ne motimo, je postava, da mora vsaki vradnik znati jezik naroda, med katerim živi. Gotovo naš milostljivi car in visoko ministerstvo ne vé, da se njegove zapovedi pri nas tako slabo izveršujejo. Naša gospôda nam nemško in talijansko zapoveduje. Mi smo menili do zdaj, da gospoda zna horvaško, pa te dni smo se prepričali, da temu ni tako, ker so to sami izrekli, ko so jedno pismo iz Reke nazaj poslali, ker je bilo horvaško pisano in ker oni hervaškega ne razumejo. Mučno je to, ko prideš k predstojniku in se ne moreš z njim pogovoriti; nekterim gospodom je pa to celo šaljivo; mi pa vémo, koliko nam je to v škodo. In nikogar nimamo, ki bi naše potrebe potožil. Mi ne iščemo nobene osebne pravice, samo to prosimo, da nam se sodi in zapoveduje v jeziku, ktereга razumemo; in mi bomo radi ubogali. Mi želimo, da carska beseda resnica postane, ker smo tolikokrat čuli, da so vsi narodi, vsi jeziki v carstvu jednaki. Mi bi radi to željo našemu caru naznanili, pa ne vémo kako. Bi ne mogli vi to storiti? Mi bi bili vam do smerti za to hvaležni.

Od sv. Bolfenka pri Viši in Ternovah. 28. maja t. l. smo vesel dan doživeli. Vidili smo okoli 8. ure zjutraj iz Ptujkega mesta kočijo priderdrati, ki se vstavi ravno pred cerkvijo; iz nje stopi sér gospod, ktereга nihče ni poznal. Njegove persi je kinčal srebrni križec in prijazno začne govoriti: „Dragi bratje! vidi mi se, da me ne poznate? Ni čudo; ker je že preteklo štirideset let, kar sim temu kraju slovo dal. Rojen v tej fari, v Ternovski vasi, sim sklenil še enkrat svojo domovino, svoje brate in sestre obiskati. Na to razodene nepoznani gospod, da je Franc Kurij, zdaj zdravnik v Zemunu (Zemlin).“ Potem ga spozna domači učitelj J. R., ki je nekđaj njegov šolski tovarš v Mariboru bil. Od veselja nju lica solze polijejo. Gospod Kurij ogledava domači kraj, ali kaj najde? Ni več njegove rojstne hiše — vse je spremenjeno — ni več bratov in sester, le samo troje otrok rajniga brata je najšel, katerim je svitle zlate za spominek podaril. Zadržil se je na spremembi noše ljudstva; skoro svojega naroda poznal ni. Obiskal je domačo cerkev, v kateri je pred 58. leti keršen bil in pa tudi našo šolo, kjer je nar veči veselje nad slovenskimi predpisi razodel. Ko je verli rodoljub vse to ogledal, jo je na daljno pot odrinil. Ginjeniga serca smo se ločili. Men.

Od Pohorskiga 26. maja. (L.) Pravica slovenskiga jezika je, hvala Bogú, vunder zmagala. Od 1. maja t. l. dobivamo vse vradne razglase od Celjskiga kantonskiga poglavarstva v domačim slovenskim jeziku. Ljudstvo po deželi je prihod prvih slovenskih oglasov z neizrečenim veseljem sprejelo.

Novičar iz Krajskiga.

Iz Terzina 1. rožnika (J. L.) Hvala, kar hvalo zasluži! Pravično terjanje, da bi naše kantonsko poglavarstvo v Kamniku županijam po domače dopisovalo, se sedaj pri nas zvesto spolnuje. Naš župan Ložar dobiva od lanskiga listopada vse dopise od Kamniškiga kantonskiga poglavarstva v slovenskim jeziku.